

CUVÂNT ÎNAINTE

Obiectivul acestui curs este acela de a oferi baza necesară asimilării de cunoștințe juridice minimale din sfera Teoriei generale a dreptului de către studenții de la facultățile cu profil economic.

Motivul pentru care atenția noastră a fost îndreptată asupra Teoriei generale a dreptului, se datorează în primul rând faptului că această disciplină se regăsește printre disciplinele obligatorii din planul de învățământ al specializărilor economice. Un alt motiv pentru care am realizat aceste sinteze teoretice pentru disciplina Teoria generală a dreptului, care prin caracterul său de știință cu caracter sintetic, global definește principalele concepte utilizate în sfera tuturor celorlalte ramuri de drept, se datorează faptului că ele ne fac să înțelegem de ce DREPTUL este prezent în fiecare act al vieții noastre, chiar dinainte de a ne naște și după ce s-a terminat biologic existența noastră.

În mod inerent volumul poate fi îmbunătățit atât pe linia informației de specialitate, cât și pe linia modalității sale de prezentare; autoarea fiind recunoscătoare tuturor celor care, cu obiectivitate, vor prezenta sugestii în acest sens.

Am considerat cel mai potrivit pentru acest cuvânt introductiv să redăm la final câteva pasaje din observațiile metodologice ale lui Mircea Djuvara asupra fenomenului juridic.

Faptul că dreptul este prezent în permanență în viețile noastre și ne așează în centrul atenției și preocupărilor sale poate fi observat și din acte simple, cum ar fi de exemplu intrarea unei persoane într-o librărie pentru a cumpăra o carte. În acest caz ne aflăm în prezența unui fenomen juridic care intervine datorită existenței unui contract de vânzare-cumpărare a unui obiect.

Astfel de exemple pot fi infinite pentru că dreptul este interesat de fiecare act al vieții noastre de toate zilele, mulți dintre noi, însă, nici nu avem timp să ne gândim la cât de complexe sunt raporturile în care ne aflăm în fiecare ceas al existenței noastre.

Cenușe Melinda

CAPITOLUL 1

INTRODUCERE ÎN STUDIUL DREPTULUI

*"Dreptul este un model cultural,
al cărui specific constă în **propunerea**,
iar în caz de nereușită, **impunerea unui**
model de conduită considerat socialmente util".*
Sofia Popescu

Partea I - SINTEZE TEORETICE

1.1. Viziunea sistemică asupra științei

Privite în unitatea și în diversitatea lor, relațiile în care intră oamenii sunt constituite într-un sistem și anume, în ceea ce literatura filosofică denumește, sistemul social-global. Acest sistem este alcătuit din subsisteme care studiază: relațiile dintre om și natură, relațiile de producție, relațiile bazate pe raporturile de familie, de comunitate, de categorie socio-profesională etc. și sistemul instituțional. La rândul lor, aceste subsisteme, potrivit teoriei sistemice, sunt considerate sisteme în raport cu propriile lor componente.

Știința, în general, poate fi definită ca "totalitatea cunoștințelor despre natură, societate și gândire, exprimate în concepte, categorii, noțiuni și principii și acumulate de omenire în decursul timpului"¹.

Știința este un sistem cu subsistemele precizate și anume:

- *subsistemul științelor naturii,*
- *subsistemul științelor despre societate (sau științelor sociale) și*

---

¹ N. Popa, Teoria generală a dreptului, Editura Actami, București, 1998, pag. 5

- *subsistemul științelor despre gândire.*

Fiecare din aceste subsisteme pot fi considerate ca sistem în raport de propriile lor componente.

1.2. Sistemul științelor sociale

Științele sociale studiază societatea umană, formele istorice de organizare socială și modalitățile specifice de manifestare a realității socio-umane.

La rândul său, subsistemul științelor sociale poate fi considerat sistem în raport cu componentele sale:

- *științele de tip nomotetic* (sunt cele care au ca obiect de studiu activități umane, de ex: economia, sociologia, politologia, psihologia),

- *științele istorice,*

- *științele juridice împreună cu cele ce se referă la aspectele normative ale acțiunii umane și*

- *cercetarea epistemologică a științei* (abordează activitatea cognitivă ca o activitate esențial umană).

1.3. Sistemul științelor juridice

Rolul normelor juridice de a ordona și de a orienta comportamentul uman, a făcut ca știința dreptului să constituie încă din cele mai vechi timpuri obiect de reflecție, analiză și cercetare pentru gândirea umană.

Studierea dreptului ca demers filosofic a preocupat o serie de gânditori, curente de idei și școli de drept (Platon, Aristotel, Hugo Grotius, Montesquieu, școala stoică), fiecare încercând să-și aducă contribuția la elucidarea diferitelor aspecte ale acestui fenomen complex, de altfel astăzi avem chiar o disciplină filosofică distinctă și anume “Filosofia dreptului”, aportul teoretic al acesteia fiind deosebit de important pentru știința dreptului. Concomitent demersului filosofic și consultațiile și răspunsurile unor juriști care au studiat și cercetat dreptul au dus la dezvoltarea și aplicarea sa. Însă, despre o constituire a științei juridice ca ramură distinctă, la

rândul său cu un sistem propriu, putem vorbi doar în epoca modernă și contemporană, în special în secolele XIX și XX, știința dreptului cunoscând o dezvoltare extraordinară în epoca contemporană datorită creșterii rolului dreptului în disciplinarea relațiilor interne și internaționale.

Științele juridice, subsistem al științelor sociale, pot fi considerate sistem în raport cu componentele acestora:

- *teoria generală a dreptului,*
- *științele juridice istorice,*
- *științele juridice de ramură*
- *științele juridice participative (auxiliare sau ajutătoare)*

Teoria generală a dreptului sau enciclopedia dreptului dobândește fundamentare în secolul XIX când autori precum Adolf Merkel, Victor Cousin, Edmond Picard au propus să se înlocuiască filosofia dreptului și dreptul natural care orientaseră gândirea juridică de până atunci pe o cale pur speculativă. Teoria generală a dreptului este considerată ca fiind știința globală, cu caracter teoretic, sintetic care studiază dreptul în ansamblul său, în generalitatea și integritatea sa. Ea cuprinde principii fundamentale, concepte și categorii (cum ar fi cele de norma juridică, izvor de drept, sistem de drept, răspundere juridică etc.) valabile pentru toate celelalte ramuri de drept și formulează definiția dreptului.

Științele juridice istorice pot aborda fenomenul juridic din două perspective: studierea istoriei dreptului dintr-o anumită țară (ex. *Istoria generală a dreptului, Istoria dreptului românesc*); sau istoria unei ramuri de drept, ca de exemplu *Istoria dreptului civil, sau a unei instituții, ca Istoria dreptului de proprietate sau Istoria doctrinelor sau gândirii juridice.*

Științele juridice de ramură s-au constituit și dezvoltat pe măsura extinderii reglementărilor juridice în cele mai diverse domenii ale vieții sociale. Subsistemul științelor de ramură constituie, de altfel, elementul de bază al sistemului științelor juridice.